

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๒
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
ขอบเขตการศึกษา	๕
วิธีดำเนินการค้นคว้าและดำเนินการวิจัย	๖
สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย	๖
ข้อตกลงเบื้องต้น	๗
บทที่ ๒ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับขอ	๑๐
ความหมายของขอ	๑๑
ความเป็นมาของขอ	๑๒
การแบ่งเขตการจับขอ	๑๕
เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการขอ	๑๕
การแบ่งยุคของขอ	๑๗
รูปแบบของการขอ	๒๐
เนื้อหาในการขอ	๒๑
ทำนองขอ	๒๓
สถานที่ที่ใช้แสดงขอ	๒๗
โอกาสในการแสดงขอ	๒๘

การแต่งกายขณะแสดงขอ	๒๕
ลำดับขั้นตอนการแสดงขอ	๒๕
การไหว้ครูขอ	๓๑
การสืบทอดเพลงขอ	๓๕
วิธีการถ่ายทอดและการเรียนขอ	๓๖
บทบาทของพ่อครู และแม่ครู	๓๗
บทที่ ๓ วิธีการสร้างสรรค์บทขอของ บัวซอน เมืองพร้าว	
ประวัติชีวิตของ บัวซอน เมืองพร้าว	๔๐
ผลงานที่สำคัญของ บัวซอน เมืองพร้าว	๔๒
รางวัลและเกียรติคุณต่าง ๆ ที่ได้รับ	๔๕
ที่อยู่ปัจจุบัน	๔๕
วิธีการถ่ายทอดขอจากอดีตถึงปัจจุบัน	๔๖
วิธีการสร้างสรรค้งานของ บัวซอน เมืองพร้าว	๕๐
๑. การลำดับขั้นตอนในการสร้างสรรค้งาน	
๑.๑ การเลือกรื่อง	๕๐
๑.๒ การจัดเตรียมข้อมูล	๕๑
๑.๓ การเลือกทำนองขอ	๕๑
๑.๔ การกำหนดความยาวของบทขอ	๗๐
๒. การนำเสนอเนื้อหาในบทขอ	
๒.๑ การใช้จินตนาการอย่างอิสระ	๗๑
๒.๒ การกล่าวถึงชื่อตัวละคร หรือชื่อที่รู้จักกันดีในสังคม	๗๒
๒.๓ การแทรกอารมณ์ขันในบทขอ	๗๓
๒.๔ การใช้คำและเสียงสัมผัส	๗๔
๓. การนำขนบนิยมของการขอเข้ามาใช้ประกอบ	
๓.๑ การไหว้ครู	๗๗
๓.๒ การกล่าวถึงวัตถุประสงค์ที่ขอ	๗๘
๓.๓ การระบุชื่อผู้ขอ	๘๐
๓.๔ การทักทายผู้ฟัง	๘๒
๓.๕ การขอหยอกเย้าและชอถามตอบคู่ถ้อย	๘๓

๓.๖ การขอซ้ำความ	๕๔
๒.๗ การขอเชิญชวนผู้ฟังให้ติดตามฟังตอนต่อไป	๕๕
๒.๘ การเกริ่นนำเมื่อต้องการเปลี่ยนทำนองขอ	๕๖
๒.๙ การขอขอยกยและขอยกตัว แสดงความอ่อนน้อมต่อผู้ฟัง	๕๗
๒.๑๐ การขอขอพรให้ตนเองและขออวยพรให้ผู้ฟัง	๕๘
๔. การใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการขอ	๑๐๐
๔.๑ การขอประชดประชัน เสียดสี	๑๐๑
๔.๒ บทพิเศษในบทขอที่ไม่ตรงตามฉันทลักษณ์	๑๐๒
๔.๓ คำลงท้ายในบทขอ อาจมีจำนวนคำไม่แน่นอนได้	๑๐๔
๔.๔ การขอชักชวนให้ผู้ฟังร่วมทำบุญ	๑๐๔
บทที่ ๔ การใช้ภาษาในบทขอ : คุณค่าในเชิงวรรณศิลป์	๑๐๗
ความหมายของวรรณศิลป์	๑๐๘
แนวเนื้อหาในบทขอของ บัณฑิต เมืองพริ้ว	๑๐๙
การใช้ภาษาในบทขอ	
๑. ขอในแนวให้ข้อคิดคติธรรม คำสอน	๑๑๐
๒. ขอในแนวให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติบุคคลสำคัญทางศาสนา	๑๑๑
๓. ขอแนวเล่าเรื่องนิทานชาดก	๑๑๒
๔. ขอในแนวให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนพิธี	๑๑๓
๕. ขอในแนวแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในการวิพากษ์ สังคมผ่านบทขอ	๑๑๓
ลักษณะเด่นของการใช้ภาษาในบทขอ	
๑. การใช้คำ	๑๑๔
๑.๑ การใช้คำซ้อน	๑๑๔
๑.๒ การใช้คำซ้ำ	๑๑๖
๑.๓ การใช้คำเรียกชื่อ	๑๒๓
๑.๔ การใช้คำบริภาษ	๑๒๔
๑.๕ การใช้คำศัพท์สมัยใหม่	๑๒๖
๒. การใช้สำนวนโวหาร	๑๒๘
๒.๑ การใช้อุทาหรณ์	๑๒๙

ญ

๒.๒ การใช้อุปมา	๑๓๒
๒.๓ การใช้สัญลักษณ์	๑๓๔
๒.๔ การใช้สำนวนโวหารเพื่อแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึก	๑๓๗
บทที่ ๕ คุณค่าทางสังคมจากบทของ บัซซอน เมืองพรวัว	๑๔๒
วิธีการนำเสนอเนื้อหาของซอแต่ละประเภท	
๑. ประเภทประกอบพิธีกรรม	๑๔๓
๒. ประเภทสอนคติธรรม	๑๔๖
๓. ประเภทประวัติบุคคลสำคัญทางศาสนา	๑๔๕
๔. ประเภทนิทานชาดก	๑๕๒
๕. ประเภทแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในการวิพากษ์สังคม	๑๕๕
สรุปวิธีการนำเสนอเนื้อหาของทั้ง ๕ ประเภท	๑๕๖
คุณค่าของบทซอที่มีต่อสังคมล้านนา	๑๕๘
๑. ให้ความบันเทิงสนุกสนานแก่ผู้คนในท้องถิ่น	๑๕๕
๒. ให้ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม	๑๖๑
๓. เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา และหรือมีส่วนใน แนะแนวทางในการประกอบศาสนพิธี	๑๗๖
๔. ทำหน้าที่เป็นสื่อพื้นบ้านเพื่อใช้เผยแพร่เรื่องที่ต้องการนำเสนอ	๑๘๑
๕. มีส่วนชี้นำผู้คนในสังคมให้เกิดความคิดในเรื่องต่างๆ คล้อยตามกัน	๑๘๕
๖. ช่วยบันทึกและสะท้อนภาพของสังคมล้านนา	๑๘๘
บทที่ ๖ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
บทสรุป	๑๕๒
ข้อเสนอแนะ	๑๕๕
บรรณานุกรม	๑๕๖
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก บทชอและบทจ้อยของ บัซซอน เมืองพรวัว	๒๐๓
๑. ชอกรรมวิบาก	๒๐๔
๒. ชอไคร่เกียด	๒๑๔

๓. ซอคาปอย	๒๓๐
๔. ซอดานก้วยสลาก	๒๓๕
๕. ซอประวัติครุบาเจ้าเทือง นาดสีโล	๒๔๘
๖. ซอประวัติครุบาศรีวิชัย	๒๖๘
๗. ซอพระคุณบุพการี	๒๘๘
๘. ซอมหาเวสสันดรชาดก	๒๙๒
๙. ซอศาสนาเหมือนมหาสมบัติ ๑๐ ประการ	๓๑๑
๑๐. ซอหงส์หิน	๓๒๘
๑๑. ซอห้องขวัญลูกแก้ว	๓๔๖
๑๒. จ้อยพระคุณของพ่อ	๓๕๕
๑๓. จ้อยพระคุณของแม่	๓๕๘
ภาคผนวก ข อภิธานศัพท์	๓๖๒
ภาคผนวก ค ภาพประกอบ	๔๑๖
ภาคผนวก ง วิธีการเขียนบทซอของ บั้วซอน เมืองพร้าว ด้วยลายมือตนเอง	๔๓๕
ภาคผนวก จ สำเนาหนังสือเชิญชวนจากหน่วยงานต่าง ๆ และ สำเนาใบประกาศเกียรติคุณของ บั้วซอน เมืองพร้าว	๔๓๖
ประวัติผู้เขียน	๔๓๗

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
๑ แสดงรายชื่อผลงานที่มีการเตรียมบทล่วงหน้า	๔๕
๒ แสดงรายชื่อบทขอที่ไม่มีมีการเตรียมบทล่วงหน้า	๔๕
๓ แสดงรายชื่อทำนองที่บัวซอนเลือกใช้ในการขอแต่ละเรื่อง	๕๒
๔ วิธีการนำเสนอเนื้อหาของขอประเภทประกอบพิธีกรรม	๑๔๓
๕ วิธีการนำเสนอเนื้อหาของขอประเภทสอนคติธรรม	๑๔๖
๖ วิธีการนำเสนอเนื้อหาของขอประเภทประวัติบุคคลสำคัญทางศาสนา	๑๕๐
๗ วิธีการนำเสนอเนื้อหาของขอประเภทนิทานชาดก	๑๕๒
๘ วิธีการนำเสนอเนื้อหาของขอประเภทแสดงความคิดเห็น หรือความรู้สึก ในการวิพากษ์สังคม	๑๕๕

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
๑ ช่างชอและช่างปีขณะแสดงอยู่บนเวที	๔๑๗
๒ ภาพถ่ายคณะชอ ประกอบด้วยช่างชอหญิงกำลังฟ้อนประกอบวงปี่ซุม ๓ เป็นภาพถ่ายประมาณสมัยรัชกาลที่ ๕ จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในมือช่างฟ้อนถือเทียนคล้ายคลึงกับภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดป่าแดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	๓๑๘
๓ ภาพช่างชอชายหญิงกำลังฟ้อน มีดนตรีประกอบ คือ ปี่ซุม ๓ จากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดป่าแดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่	๔๑๕
๔ “เก๋า” (สุรินทร์ หน่อคำ) และ “ควม” (คำหน้อย คำชาติ) ช่างชอตลกคณะศรีสมเพชร	๔๒๐
๕ ลักษณะของผาม (ปะรำ) ที่สร้างแบบง่าย ๆ	๔๒๑
๖ ผามชั่วคราวหลังคามุงด้วยหญ้าคา	๔๒๒
๗ เวทีและฉากของละครชอ ในภาพช่างชอกำลังแสดงละครชอถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๘ ลำปาง ราว พ.ศ. ๒๕๒๕	๔๒๓
๘ ช่างชอได้รับเชิญเป็นวิทยากรเพื่อไปชอสาธิตและให้ความรู้เกี่ยวกับชอ	๔๒๔
๙ การแต่งกายในชุดพื้นเมืองของช่างชอและช่างปี	๔๒๕
๑๐ ช่างชอรุ่นใหม่ในชุดแต่งกายปกติทั่วไป	๔๒๖
๑๑ เครื่องพิธีกรรมที่ใช้ประกอบพิธีไหว้ครูชอประจำปี ในภาพที่ปรากฏคือรูปถ่ายของแม่ครูคำปิ่น เภาใส (แม่ครูของบัวซอน เมืองพร้าว)	๔๒๗
๑๒ แม่ครูชอกำลังทำพิธีไหว้ครูให้กับผู้ที่มาฝากตัวเรียนชอ	๔๒๘
๑๓ แม่ครูบัวซอน เมืองพร้าว กำลังทำพิธีไหว้ครูก่อนจะเริ่มแสดงชอ	๔๒๙
๑๔ ลูกศิษย์แม่ครูบัวซอน เมืองพร้าว กำลังหัดชอเข้าปี	๔๓๐
๑๕ บัวซอน เมืองพร้าว กับคู่ต๋อง : สายทอง ทองเจริญ	๔๓๑
๑๖ ปกแถบบันทึกเสียงของบัวซอน เมืองพร้าว	๔๓๒
๑๗ แม่ครูบัวซอน เมืองพร้าว	๔๓๓
๑๘ บัวซอน เมืองพร้าว ขณะเข้ารับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๔๓๔
๑๙ ส่วนหนึ่งของโล่และใบประกาศเกียรติคุณของ บัวซอน เมืองพร้าว	๔๓๕